

Türkiye’de Cezasızlık 2018

CEZASIZLIK kavramı, en yalın ifadeyle, yaşanan hak ihlallerinin soruşturulmasının, faillerinin bulunmasının, yargılanmalarının ve cezalandırılmalarının hukuki, idari veya fiili olarak mümkün olmaması hali olarak tanımlanabilir. Bu olgu kimi zaman yasal mevzuattan olduğu kadar çoğunlukla da mevcut yasaların etkin bir şekilde uygulanmamasından kaynaklanmaktadır.

Fiil ve failden başlayarak devletin tüm organlarına varana kadar her kademeyi kapsayan bu mekanizma Türkiye’de **son derece yaygın bir idare ve yargı pratiği**. Devletin bizzat faili olduğu veya göz yumduğu ihlaller süreklilik taşıırken suç olan fiil ya hiç yargılanamıyor ya da açılan soruşturma ve kovuşturmalar gerektiği gibi yürütülmüyor. İhlalin failinin; yasama, yürütme ya da yargı eliyle doğrudan ya da mevzuattaki düzenlemeler kullanılarak yargılamadan muaf kılınması veya olması gerekenden daha az cezaya mahkum edilmesi sağlanıyor.

Bu **CEZASIZLIK politikası**; Kürtlerin, siyasi muhaliflerin, etnik ve dini azınlıkların, insan hakları savunucularının, mültecilerin, kadınların, LGBTİ bireylerin, barışçıl protestocuların maruz kaldığı faili meçhullerden köy boşaltmalara, cinayetlerden, işkencelere, hedef göstermelerden linçlere ve fiziksel saldırılara, katliamlara, ayrımcılıktan yargının ve idarenin hukuksuz işlemlerine, yolsuzluklara varana kadar geniş bir suç yelpazesinde tezahür ediyor. Bu suçlar terörle mücadele, güvenlik, “*iktidar ve devletin üstün çıkarları(!)*”, nefret, politik ve sosyal kutuplaşmalar, ötekileştirme, dış kaynaklı komplo teorileri, erkek egemenlik, homofobi ve transfobi gibi siyasal ve sosyal nedenlerle “*meşrulaştırılırken(!)*”, suçlular da korunuyor, kollanıyor ve hatta ödüllendiriliyor.

Kimler, nasıl korunuyor?

Yasama, yürütme ve yargının devleti koruma refleksiyle ihlaller görmezden geliniyor, yargı mensupları görevlerini yerine getirmiyor. Devletin üstün çıkarları, terörle mücadele, asayiş, güvenlik gibi söylemlerle suçlar meşrulaştırılıyor.

Yetkililer “*Yargılama izni!?*” vermiyor. Yasalar zaten CEZASIZLIK’a yeşil ışık yakacak şekilde hazırlanmış. Bağımsız ve tarafsız bir yargının var

olduğu bir ülkede bir savcı bir suçtan haberdar olmuşsa, bunu soruşturmak ve kovuşturulmasını sağlamakla görevlidir, kimseden izin alması söz konusu olamaz.

Sanık kolluk görevlileri, kimlikleri ve nerede oldukları besbelli iken bir türlü bulunup mahkemeye getirilemiyor.

Paramiliter gruplar resmen ya da el altından destekleniyor.

Yolsuzluklar örtbas ediliyor, sahte raporlar kabul ediliyor, hatta imal ettiriliyor.

Soruşturma ve kovuşturma sürecine getirilen yayın yasakları ile delillerin örtbas edilmesi, böylece yargı sürecinin takipsizlik veya beraat kararları ile sonuçlandırılması sağlanıyor.

Büyük çabalar sonucu yargıya intikal ettirilebilen suçlarda yıllarca hiçbir işlem yapılmayarak dosyaların “zamanaşımı”na uğratılması sağlanıyor.

Yargılama yapılabilen olaylarda hafifletici nedenler sonuna kadar kullanılıyor, özellikle kadınlara karşı işlenen suçlarda “namus, erkekliğine hakaret vs.” gerekçelerle indirimler, takım elbise-kravat ile iyi hal indirimleri uygulanıyor.

Bu liste böyle uzayıp gidiyor... Ve bunların dışında iki çok önemli konu daha var:

Cumhurbaşkanı “*Anayasa’yı ihlal*” dahil suç işlerse ne olacak? Anayasa’nın 105. maddesi, Cumhurbaşkanı sadece “*Vatana İhanet*” suçlaması ile “*Yüce Divan*” tarafından yargılanabilir diyor. Ama hiçbir yasada “*Vatana İhanet*” diye bir suç tanımlanmamış. Eee, suç olmayınca ceza da verilemez...

“*Olmaz ki!*” demeyin lütfen, olmaması gereken neler oldu!

Erdoğan, “*Alışılmış bir Cumhurbaşkanı olmayacağım.*” dedi ve dediğini de yaptı. Seçildiği dönemdeki Anayasa’ya göre seçilir seçilmez partisiyle ilişkisi kesilip tarafsız olması gereken Erdoğan, genel seçimde 400 koltuk istedi ve sürekli olarak bir partili gibi davrandı. Sorulduğunda ise, “*Ben baştan söylemiştim, alışılmış bir Cumhurbaşkanı olmayacağım.*” diye yanıt verdi.

Sol sinyali verir vermez şerit değiştirme hakkını kendinde gören bir şoför gibi!?!... Anayasa ihlali, şerit ihlali kadar basit mi?

Rakamların dili;

AİHM ve AYM kararlarına baktığımızda özgürlük ve güvenlik hakkı, yaşam hakkı, etkin soruşturma yükümlülüğü, etkili başvuru hakkı, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağı, yargı kararlarının uygulanmaması, ayrımcılık yasağı gibi konumuzla doğrudan bağlantılı başvurular ve verilen ihlal kararları her yıl yayınlanan istatistiklerde fazlasıyla yer alıyor.

Verilerle ilgili bir diğer örnek Hakikat Adalet Hafıza Merkezi’nin son yirmi yılda zorla kaybedilen 344 kişinin hukuki dosyalarına ilişkin yaptığı çalışmanın sonuçları. Bu dosyaların

%63'ünde soruşturma sürüncemede bırakıldı, %7'si zamanaşımı kararıyla sonlandırıldı, %5'i takipsizlikle sonuçlandı. 84 kişinin zorla kaybedilmesi ile ilgili toplam 15 dava açılırken, 8 davada beraat kararı verildi. Sadece 2 davada mahkûmiyet kararı verildi.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun takip ettiği davalar konusundaki rakamlar da dikkat çekici, cezada indirim ya da serbest bırakma gibi kararlar oldukça yaygın. Ayrıca mağdurların faille uzlaşmaya, barışmaya teşvik edildiği koşullarda; şikayetçi olması, yargılamaya etkin katılması, bu süreci yürütme konusunda istekli ve kararlı olması mümkün olmamakta ve bu durum fiili cezasızlığı da arttırmakta.

Cezasızlığın meşrulaştırılmasında medyanın sorumluluğu da konunun bir diğer boyutu. Haberlerin örtülmesi ve haberlerde resmi devlet dili kullanılması bu alanda en çok rastlanan durumlar. Öte yandan son dönemde tren kazasından kameraların önünde polis tarafından vurulan gence varana dek neredeyse her toplumsal olayda uygulanan yayın yasakları da yargı süreçlerinin ve sorumluların kamuoyundan gizlenmesinin ve olayın üstünün örtülmesinin yeni araçlarından birisi haline getirildi. Bunu her hafta onlarca habere getirilen erişim engellerini *-ki artık istatistikleri bile tutulamıyor-* eklediğimizde durum daha da net ortaya çıkıyor.

Devlet kurumlarının alt kademesinden en üst organlarına kadar bu konudaki yaklaşım birliği OHAL'in keyfi uygulamalarıyla birlikte katlandı, karşı karşıya kaldığımız yeni örnekleriyle 2018'de de varlığını korudu. Bir önceki yılın son günlerinde KHK ile **“darbe ve terörle mücadele”** adı altında cezasızlık hali öngören bir düzenleme yapıldı. Çokça tartışılan bu konu hukuki, idari, mali ve cezai hiçbir sorumluluğun olmayacağı bir suç işleme özgürlüğünün önünün açılması anlamına gelebilecek bir durumdu. Bu şekilde 2018'e giren Türkiye'de yaşanan CEZASIZLIK örneklerinden derlediklerimiz:

*** Anayasa Mahkemesi (AYM), 12 Eylül döneminde Mamak Askeri Cezaevi'nde işkence yapılarak öldürülen İlhan Erdost ile ilgili açılan soruşturmanın, *“zamanaşımı”* gerekçesiyle takipsizlikle sonuçlanmasında. *“devletin sorumlu tutulması mümkün değildir”* dedi. Böylelikle **ışkencenin insanlık suçu sayıldığı için zamanaşımına uğramayacağı yönündeki hukuki yorum, AYM kararıyla Türkiye hukuk sisteminde işlevsiz hale geldi.**

*** Gazeteci **Hrant Dink**'in ölümü üzerindeki sis perdesi 2018'de de kaldırılamadı. Dink'in kamuoyunda nasıl itibarsızlaştırıldığı, suikast sürecini kimlerin planladığı ve güvenlik kurumlarındaki zafiyetin nedeni konusundaki sorular hala yanıtsız. Cinayeti azmettiren veya engellenmesi konusunda çaba göstermeyen kamu görevlileri de dava dosyasına dahil edildi, ancak dolambaçlı hukuk mücadelesi, soruşturulmayanlar, hiç aydınlanmayan noktalarla cinayete giden süreç aydınlatılamadı. Dosyada, sanıklara yöneltilen suçlama, siyasi konjonktüre göre önce *“Ergenekonculuk”*, son dönemde ise *“FETÖ'cülük”* oldu.

*** AYM, 1998 yılında Batman'da jandarma karakolundan atılan mühimmatın patlaması sonucu 2 yaşındaki bebeğin hayatını kaybetmesiyle ilgili, **“soruşturma makamlarının gerekli hassasiyeti göstermediğini, soruşturmanın makul bir sürat ve özenle yürütülmediğini”** ancak dosyanın *“zamanaşımı”* dolayısıyla düşmesi nedeniyle yeniden yargılama yapılamayacağına karar verdi. Yani **yargı, dosyanın cezasız kalmasındaki sorumluluğunu ikrar etse de bu sonucu değiştirecek hiçbir adım atmadı.** Böylelikle bir başka cezasızlık

örneğine yol açtı.

*** Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi'nin öldürülmesinin üzerinden **148 hafta geçti.**
Soruşturmada bir adım bile ilerleme kaydedilmedi, failler halen tespit edilmedi.

*** Gezi Parkı eylemleri döneminde Ethem Sarısülük'ü öldüren **polis memuru Ahmet Şahbaz'a verilen ceza yeniden yargılama sonucunda 5 bin TL "artırıldı".** Sarısülük ailesinin avukatı Kazım Bayraktar, kararı **"insan hayatıyla dalga geçer gibi bir karar"** diye niteledi.

*** AYM, Hakkari'de 23 Nisan 2009'da polisin dipçikle kafatasını kırdığı çocuğun ailesine 35 bin TL tazminat ödenmesine hükmetti. AYM, polis hakkında verilen 6 ay 7 günlük hapis cezasını ve bu cezanın ertelenmesini **"cezasızlık" olarak nitelendirdi.**

*** AİHM, **"avukatların belgeleri iki gün geç yolladığı"** gerekçesiyle Roboski katliamıyla ilgili yapılan başvuruyu AYM'nin reddettiğini gerekçe göstererek kendisine yapılan başvuruyu **"kabul edilemez"** buldu. **AİHM bu kararla Türkiye'nin bu davada somutlaşmış cezasızlık politikasını da onaylamış oldu.**

*** Diyarbakır'da 2006 yılında polisin attığı gaz fişeklerinin vücutlarına isabet etmesi sonucu yaşamlarını yitiren 8 yaşındaki Enes Ata ve 14 yaşındaki Mahsum Mızrak'ın ölümüyle ilgili davada yargılanan özel hareket polisleri hakkında **"delil yetersizliğinden" beraat** kararı verildi. 12 yıldır devam eden davada adli emanetteki delillerin bazılarının değiştirildiği, bazılarının kaybolduğu, bazılarının ise mahkeme kararı olmadan imha edildiği ortaya çıkmıştı.

*** 1993 yılında Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde 11 kişinin gözaltında kaybedilmesine dair Ankara 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada tek sanık olarak yargılanan Yavuz Ertürk **"delil yetersizliğinden" beraat** etti. Ertürk'e yöneltilen, **"suç örgütü kurmak"** suçlaması da **zamanaşımından düştü.** Olayla ilgili olarak AİHM 2001 yılında verdiği kararda Türkiye'yi, ölümlerden sorumlu olduğu ve etkili bir soruşturma yürütmediği için mahkum etmişti.

*** **"Cumartesi Anneleri"**nin 27 Mayıs 1995 tarihinde **"Kayıplarımızı istiyoruz!"** diyerek başlattığı eylem 23 yılı geride bıraktı. Arjantin'de cunta döneminde kaybedilen insanlar için Plaza de Mayo'da annelerin başlattığı eylemden ilham alan **"Cumartesi Anneleri"**nin eylemi, Türkiye'nin en uzun süreli eylemi olarak tarihe geçti. Bu süre boyunca defalarca polis saldırısına uğrayan, her seferinde gözaltılarla sonuçlanan eylemlerde **ne annelerin talepleri değişti ne de devletin onlara karşı tutumu.** Ağustos ayı içerisindeki 700. buluşma İçişleri Bakanlığı'nın emriyle yasaklandı. Polis, eyleme biber gazı ve plastik mermiyle saldırdı, milletvekilleri ile basın mensuplarını tartakladı, kayıp yakınlarını yine gözaltına aldı. Saldırı emrini veren İçişleri Bakanı, polis şiddetini savunurken çocuklarını arayan anneleri teröre hizmet etmekle suçladı. **Ve o günden beri Galatasaray Meydanı tıpkı 90'lı yıllarda olduğu gibi yasak...**

*** Diyarbakır'daki 2017 Newroz kutlaması alan girişinde polis tarafından vurularak öldürülen üniversite öğrencisi Kemal Kurkut'la ilgili Diyarbakır Valiliği olay yerinde görevli 72 polis hakkında **"görevi ihmal"** ve **"suç delillerini karartma ve gizleme"** suçlarından soruşturma açılmasına izin vermedi. Halbuki polislerin Kurkut cinayeti sırasında olay yerinde olan gazetecilerin fotoğraf makinesi ve kamera görüntülerini sildikleri dava dosyasına girmişti. Cinayete ilgili Diyarbakır 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan **Kurkut'u**

vuran polis tüm delillere rağmen tutuklanmadı ve halen aktif görevde.

*** 10 Ekim 2015'te Ankara'da düzenlenen Barış Mitingine yönelik IŞİD'in düzenlediği bombalı saldırıyla ilgili açılan dava sonuçlandı. 17 firari 19 tutuklu sanığın yargılandığı davada mahkeme heyeti 9 sanığı, 101'er kez ağırlaştırılmış müebbet ve 10 bin 557'şer yıl hapisle cezalandırdı. Davanın müdafii avukatları kararın ardından yaptıkları açıklamada katliamın gerçekleşmesinde **kusuru ve sorumluluğu bulunan hiçbir kamu görevlisinin yargılamaya dahil edilmediğine ve devletin sorumluluğunun üstünün örtüldüğüne dikkat çekti.**

*** Şırnak'ın Cizre ilçesinde sokağa çıkma yasakları sırasında yaşanan ölümlere ilişkin Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmalardan **72'sinde "takipsizlik" kararı** verildi, **7 dosya ise "daimi arama kararı" çıkarılarak fiili cezasızlığa dönüştü.** Cizre'de 4-12 Eylül 2015 ve 14 Aralık 2015-2 Mart 2016 tarihleri arasında ilan edilen sokağa çıkma yasakları sırasında aralarında çocukların da bulunduğu en az 183 kişi ölmüştü.

*** Adalet Bakanlığı, karakollarda yaşanan işkence ve kötü muamelelerle ilgili verilen soru önergesine verdiği yanıtta **"Kurum içi uygulamalara ilişkin bilgi ve belgelerin kamuoyunu ilgilendirmeyeceğini"** savundu.

*** Gezi Parkı eylemleri döneminde 14 yaşındaki Berkin Elvan'ın polis tarafından öldürülmesine ilişkin süren yargı sürecinde tanık olarak dinlenen polisler, soruşturma sürecindeki verdikleri ifadelere benzer şekilde, soruları **"Bilmiyorum, hatırlamıyorum, görmedim"** diye yanıtladı. Tüm delillere rağmen sanık polisin tutuklanması talebi her duruşmada reddedildi.

*** Ankara'da 2014 yılında düzenlenen 1 Mayıs kutlamalarında polis şiddeti nedeniyle burun kemiği kırılan öğretmen Murat Köyden'in 2015 yılında açtığı tazminat davası üç yılın sonunda sonuçlandı. Ankara 13. İdare Mahkemesi, polisin kask numarasının belirlenmesine ve görgü şahitlerine rağmen, olayın **"kolluk görevlilerinin müdahalesi sırasında meydana geldiğine"** ilişkin bir bulgu olmadığı gerekçesiyle tazminat istemini reddetti.

*** Cumhuriyet gazetesinin eski Genel Yayın Yönetmeni Can Dündar'ın 6 Mayıs 2016 tarihinde MİT TIR'ları davasının görüldüğü İstanbul Adliyesi önünde silahlı saldırıya uğramasına ilişkin davada karar açıklandı. İstanbul 28. Asliye Ceza Mahkemesi, Dündar'a ateş açan ve NTV muhabiri Yağız Şenkal'ın yaralanmasına neden olan Murat Şahin'in silahla tehdit suçundan **beraatine karar verdi**, silahla yaralama suçunun ise teşebbüs aşamasında kaldığını belirten mahkeme, 4 bin 500 TL adli para cezasına hükmetti. Ayrıca ruhsatsız silah taşıma suçundan ceza alan Şahin **"iyi hal" indirimi ile 10 ay hapis ve 500 TL adli para cezasına mahkum oldu.**

*** 2013 yılında İstanbul'da düzenlenen 1 Mayıs gösterisinde Dilan Alp'in başından gaz fişegi ile vurulmasına ilişkin açılan soruşturma, **polislerin tespit edilememesi gerekçesiyle takipsizlikle sonuçlandı.** Dosyadaki tüm görüntülere rağmen **"şüpheli tespit edilemedi"** diyen savcılık, 19 polis hakkında delil yetersizliğinden kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verdi. 1 Mayıs kutlamalarına katılmak isterken yaralandığında 17 yaşında olan Alp, dönemin valisi Hüseyin Avni Mutlu tarafından **"marjinal, örgüt üyesi"** açıklamasıyla hedef gösterilmişti.

*** LGBTİ aktivisti Kıvılcım Arat, evinin bahçesinde komşusunun silahlı saldırısına uğradı. **Saldırgan tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı ve tacizlerine devam etti.** Arat, *“Sürekli cinsel kimliğim üzerinden hakarete maruz kalıyorum.”* dedi.

*** Adana’da, 11’i çocuk 12 kişinin yaşamını yitirdiği, 22 öğrencinin de yaralandığı yurt yangınına ilişkin açılan iki ayrı dava mahkemeler arasında gidip geldi. Kozan Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davanın, dönemin ilçe kaymakamının yargılandığı Adana’daki dava ile birleştirilmesi kararı istinaf mahkemesi tarafından bozuldu. Avukat Ömer Çelik, *“Olayın tüm faillerinin yargılandığı bir mahkemede karar verilmesi mümkün görünmüyor.”* dedi. Çelik, **sorumluların yargılamadan kaçırıldığı ve çoğu zaman “muktedirler” tarafından aklandığı bir süreç** yaşadıklarını dile getirdi.